

EMN INFORM

Tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate tagasisaatmine: probleemid ja hea tava

4. november 2016

1 Sissejuhatus

Arvestades varjupaigataotluste arvu hiljutist kasvu ELis ning üldist lõhet lahkumisettkirjutuse saanud ja tegelikult tagasi pöördunud kolmandate riikide kodanike arvu vahel, tegi ERV käesoleva uuringu eesmärgiga uurida, millised konkreetset probleemid esinevad nende varjupaigataotlejate tagasisaatmisel, kelle taotlus on jäetud rahuldamata, ja kuidas liikmesriigid nimetatud probleeme lahendavad.

1.1 OLULINE TAUSTTEAVE

★ Tagasilükatud varjupaigataotluste arv kasvab ELis ajavahemikus 2011–2015 üldiselt kooskõlas varjupaigataotluste arvu suurenemisega. See on tekitanud **olulise lisasurve liikmesriikidele suurendada** üldiselt tagasisaatmise ja eelkõige just tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate **tagasisaatmise tõhusust**.

★ Liikmesriigid kasutavad tagasisaatmise õhutamiseks mitmesuguseid meetmeid. Tagasisaatmist edendavad algatused on üldiselt kavandatud toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise pakettide raames ning need hõlmavad tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate õiguste säilitamist pärast vabatahtliku lahkumise tähtaja möödumist, samas kui antistiimulid on sageli seotud õiguste ja hüvede (nt õigus eluasemele ja tööle) äravõtmisega. **Mitmes liikmeriigis on tagasipöördumise soodustamiselt üle mindud riigis viibimise pärssimisele**.

★ Tagasisaatmisel esineb palju probleeme. Kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel esinevatest üldistest probleemidest peamine on see, et **tagasilükatud varjupaigataotluse esitajaid mõjutavad suurema tõenäosusega sellised probleemid** nagu muutlik julgeolekuolukord mõnes päritoluriigis, avalik vastupanu tagasisaatmisele ja poliitiline surve väljasaatmiste lõpetamiseks, suurem individuaalne vastupanu tagasisaatmisele, suuremad probleemid reisi-dokumentide hankimisel, millele lisandub asjaolu, et varjupaigataotlejad on teistest kolmandate riikide kodanikest sagedamini dokumentideta, ning meditsiiniliste probleemide suurem levimus tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate seas võrreldes teiste tagasisaadetavatega.

★ Peale selle **võivad tagasisaatmisel põhjustada viivitusi nõuetekohase varjupaigamenetluse teatavad aspektid**, nagu kaebuste ja kohtuliku kontrolli taotluste esitamise võimalus menetluse viimases etapis ning liikmesriikide suutmatust saada enne varjupaigamenetluse lõpetamist ühendust päritoluriigi ametiasutustega.

★ **Liikmesriigid on nende probleemidega võitlemiseks võtnud kasutusele eri meetmed**, sealhulgas koostöökokkulepped kolmandate riikide ametiasutustega, et edendada koostööd isikute tuvastamise ja neile dokumentide väljastamise protsessis, andmebaaside kontrollimine, varajased kontrollküsitlused dokumentide väljastamise toetamiseks, arstiabi pakkumine nii enne tagasipöördumise eesmärgil toimuvat reisi, sellise reisi ajal ja pärast seda ning kinnipidamine (või alternatiivsed meetmed) individuaalse vastupanu kõrvaldamiseks. Mitu liikmesriiki on tagasisaatmiste teostamiseks korraldanud ka ootamatud haaranguid.

★ Erinevate poliitikavahendite ja meetmete eesmärk ja põhjendused on üsna erinevad ning hindamisel põhinevate tõenditeta on raske teha järeldusi, millised tavad on tõhusamad. **Õiguste järsk kaotamine** pärast varjupaigataotluse rahuldamata jätmist ja/või lahkumisettkirjutuse tegemist **võib** siiski **suurendada põgenemise tõenäosust või vähemalt seda, et ametiasutused kaotavad kontakti tagasilükatud varjupaigataotluse esitajatega**, mis omakorda mõjutab tagasisaatmisoperatsioonide teostatavust ja tõhusust. **Samuti võib see suurendada puuduses elamise tõenäosust**.

★ Uuringu raames tuvastati ka, et **liikmesriikide vahelised erinevused** selles, millal nad lahkumisettkirjutuse teevad ja jõustavad, **võivad põhjustada varjupaigataotlejate erinevat kohtlemist ELis**, kuna praegu tehakse ja jõustatakse **lahkumisettkirjutused varjupaigamenetluse eri etappides**. Teatavates liikmesriikides on igasugusel kaebusel peatav mõju ja seetõttu saab lahkumisettkirjutuse jõustada alles pärast kõikide kaebamisvõimaluste ärakasutamist. Teistes liikmesriikides saab lahkumisettkirjutuse jõustada kaebuse menetlemise ajal, kuigi nende juhtumite erandlikkuse tõttu on tõenäolisem, et lahkumisettkirjutus tehakse hilisemas etapis.

Ometigi võivad erinevused kahjustada liikmesriikide varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste sidusust ja ühtsust ning viia varjupaigamenetluste direktiivi artikli 46 lõikes 5 sätestatud kohustuse rikkumiseni. Nimetatud artiklis on sätestatud kohustus anda rahvusvahelise kaitse taotlejatele õigus jääda asjaomasesse liikmesriiki kuni kindlaksmääratud tähtjani, mille jooksul nad peak-

sid kasutama oma õigust tõhusale õiguskaitsvahendile eitava otsuse vastu, ja selle õiguskaitsvahendi üle otsuse tegemiseni.¹

- ★ Liikmesriikide tavad on erinevad ka juhul, kui kohene tagasisaatmine ei ole võimalik. Enamik liikmesriike võimaldavad ametlikku tunnustamist, kui tagasisaatmist ei saa koheselt täide viia, kuigi vähem kui pool neist annavad seejärel kolmanda riigi kodanikule teatava seisundi. Liikmesriikides, mis ei võimalda sellist tunnustamist või mis küll võimaldavad seda, kuid ei anna seejärel teatavat seisundit, **ohustab kolmandate riikide kodanikke, kelle tagasisaatmine on võimatu, määramatu olukord**, kuna nende olukord on väga ebakindel ja võib iga päev muutuda.
- ★ Juhuks kui kohene tagasisaatmine ei ole võimalik, on tagasisaatmismenetluse etapist või asjaomaste isikute seisundist olenemata alati tagatud teatavad (kuigi väga väikesed) põhiõigused, mis on sätestatud rahvusvahelises õiguses (esmaabi ja laste juurdepääs haridusele). Uuringu raames tuvastati siiski, et enamik liikmesriike taastab kolmanda riigi kodaniku õigused ja teenused, sealhulgas õiguse tööle ja haridusele, niipea kui on saanud selgeks, et teda ei saa veel tagasi saata. Sellist juurdepääsu pakkuvad liikmesriigid peavad seda **heaks tavaks**, kuna see **hoiab ära asjaomaste isikute satumise äärmusliku sotsiaalse ja majandusliku haavatavuse olukorda ning toetab tagasisaatmise lõpptulemuslikku jõustamist**, tagades, et ametiasutused saavad neid isikuid jälgida.

1.2 PEAMISED TULEMUSED

Kui palju varjupaigataotlusi jäeti ELis rahuldamata ja kui palju isikuid jäeti tagasi saatmata?

Ajavahemikus 2010–2013 olid 60% esimeses astmes varjupaigaküsimustes tehtud otsustest eitavad.² 2014. ja 2015. aastal vähenes esimeses astmes varjupaigaküsimustes tehtud eitavate otsuste osakaal (vastavalt 53% ja 47%). Tõenäoliselt oli põhjuseks (peamiselt) Süüriast pärit selgete kaitsevajadustega taotlejate arvu kasv. Eitavate otsuste absoluutarv siiski suurenes (2011. aastal 191 000, 2014. aastal 209 000 ja 2015. aastal 296 000), sest ELis esitatud varjupaigataotluste arv kasvas aastatel 2014 ja 2015 märkimisväärselt, kahekordistudes alates 2014. aastast (626 960 taotlust) kuni 2015. aastani (1,32 miljonit taotlust).

Konkreetsetes liikmesriikides (mille kohta andmed on kättesaadavad) on tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate osakaal kõikide lahkumissettekirjutuse saanud kolmandate riikide kodanike seas suur (üle 60%) (IE, LU), alla 30% (LT), vahemikus 10–35% (FI, FR, HU, IT, PL) või alla 10% kõikidest tehtud lahkumissettekirjutustest (BG, EE, LV).

Peale mõne üksiku liikmesriigi puuduvad praegu andmed selle kohta, kui suur osa tagasilükatud varjupaigataotluse esitajatest pöördub tegelikult pärast lahkumissettekirjutuse saamist tagasi. Seega ei ole võimalik teha järeldusi selle kohta, kas tagasilükatud varjupaigataotluse esitajad, keda ei saa tagasi saata või kes ei saa tagasi pöörduda, moodustavad suure või eriti probleemse alamrühma nende isikute rühmas, kelle kohene tagasisaatmine ei ole ELis võimalik. Asjaolu, et viimasel kolmel aastal on ELis suurenenud nii esitatud kui ka rahuldamata jäetud varjupaigataotluste arv, on teatavaid liikmesriike (nt AT, BG, DE, FI, HU, SE) siiski ajendanud poliitiliselt tähtsustama selle konkreetse rühma tagasisaatmist.

Millist liiki poliitikameetmeid on liikmesriigid kehtestanud, et õhutada tagasilükatud varjupaigataotluse esitajaid ELi territooriumilt lahkuma?

Kooskõlas ELi tagasisaatmisalase tegevuskavaga³ on liikmesriigid üldiselt kehtestanud vabatahtlikku tagasipöördumist toetavad stiimulid tagasisaatmismenetluse alguses ja riigis viibimist pärssivad antistiimulid juhuks, kui tagasilükatud varjupaigataotluse esitaja keeldub koostööst.

¹ See kehtib ainult nende liikmesriikide kohta, kelle suhtes on kõnealune direktiiv siduv.

² Varjupaigataotlus jäetakse rahuldamata, kui seda peetakse vastuvõetamatuks või põhjendamatuks.

³ Vt ELi tagasisaatmisalane tegevuskava, lk 3.

Vabatahtliku tagasipöördumise toetamiseks pakub mitu liikmesriiki (nt BE, CZ, FI, LU, NL, PL, SE, SI, SK, UK) kolmandate riikide kodanikele eluaset tingimisel, et viimased teevad ametiasutustega koostööd ja/või valivad vabatahtliku lahkumise tähtaja möödudes toetatud vabatahtliku tagasipöördumise.

Toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise üldisemas raamistikus rõhutab osa liikmesriike (nt AT, BE, CZ, FI, FR, IT, SE) nõustamist varjupaigamenetluse algusetapis, et valmistada potentsiaalseid tagasilükatud varjupaigataotluse esitajaid ette tagasisaatmiseks.⁴

Enamikus liikmesriikides antakse tagasilükatud varjupaigataotluse esitajatele üldiselt siiski minimaalsed õigused. Antav toetus hõlmab peamiselt üksnes materiaalselt abi (st eluase ja toit) ja esmaabi. Minimaalsete õiguste andmist põhjendatakse otseselt sooviga vähendada edasise riigis viibimise atraktiivsust ning mitte kahjustada ELi rände- ja varjupaigasüsteemide usaldusväärsust ja jätkusuutlikkust.⁵

Kõik liikmesriigid kasutavad ka kinnipidamist põgenemise vältimiseks, hõlbustades seega tagasisaatmist. Kooskõlas tagasisaatmise direktiiviga eelistavad liikmesriigid põgenemise vältimise eesmärgil teostatavale kinnipidamisele esialgu siiski mitmesuguseid alternatiivseid meetmeid, sealhulgas:

- ★ korrapärast ilmumist ametiasutustesse (AT, BE, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, SE, SI, SK, UK);
- ★ rahalise tagatise nõudmist (AT, BE,⁶ EL, FI, HR, LU, NL, PL, SI, SK);
- ★ isikutunnistuse või reisidokumentide loovutamist (BE,⁷ DE, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IT, LU, LV, MT, NL, PL, SI);
- ★ kindlaksmääratud kohas elamise kohustust (AT, DE, EE, EL, ES, FI,⁸ FR, HR, HU, IT, LU, PL, SI, UK);
- ★ elukoha kontrolli (LU, PL);
- ★ elektroonilist jälgimist (UK) ja
- ★ kohustust teatada ametiasutustele elukoha kavandatud muutmisest (DE, EE, MT).

⁴ Lisateabe saamiseks liikmesriikide tagasisaatmisalase nõustamise ja teavitamise poliitika kohta vt ERV kokkuvõttev aruanne ERV 2015. aasta uuringu jaoks „Vabatahtlikku tagasipöördumist käsitleva teabe levitamine: kuidas teavitada ebaseaduslike siserändajaid, kellel puudub ühendus ametiasutustega“ aadressil: http://emn.ee/wp-content/uploads/2016/03/info_on_return_synthesis_report_2015_final_et.pdf (viimati vaadatud 9. augustil 2016).

⁵ Nagu Madalmaad väidavad oma riiklikus aruandes (lk 14).

⁶ Õiguses sätestatud, kuid praktikas ei kohaldata.

⁷ Ainult koopia.

⁸ Selle aruande koostamise ajal oli siseministerium esitanud eelnõu, mis lisab selle ajutise meetme alternatiivina kinnipidamisele.

Millises etapis pärast varjupaigaküsimuses eitava otsuse tegemist saab teha ja jõustada lahkumissettekirjutuse?

Vastavalt uuesti sõnastatud varjupaigamenetluste direktiivi (2013/32/EL)⁹ artiklile 9 on varjupaigataotlejal õigus jääda menetluse eesmärgil riigi territooriumile seni, kuni tema taotluse kohta on vastu võetud otsus. Artikli 46 lõikes 5 on lisaks sätestatud, et liikmesriigid peavad andma taotlejale õiguse jääda asjaomasesse liikmesriiki kuni kindlaksmääratud tähtajani, mille jooksul ta saab kasutada oma õigust tõhusale õiguskaitselahendile, välja arvatud kaebuse esitamisel selgelt põhjendatud või vastuvõetamatu taotluse kohta tehtud otsuse peale või pärast kiirendatud menetlust.¹⁰

Need sätted on siiski piisavalt laiad, et võimaldada liikmesriikidel teha ja jõustada lahkumissettekirjutusi pärast varjupaigataotluse kohta eitava otsuse tegemist varjupaigamenetluse eri etappides. Liikmesriikides sõltub konkreetne olukord sageli ka kontekstist (vt üksikasjalikum teave kokkuvõtva aruande punktis 4.2 ja riiklikes aruannetes). Liikmesriikides saab lahkumissettekirjutuse jõustada järgmiselt:

- ★ enne varjupaigataotleja jaoks varjupaigaküsimuses tehtud eitava otsuse peale kaebuse esitamise tähtaja möödumist (BE, DE, FI,¹¹ FR, MT, NL, SE, SK, UK) (see kehtib ainult erandjuhtudel, nt – olenevalt liikmesriigist – kui taotlus on selgelt põhjendatud või vastuvõetamatu ja kohaldatakse kiirendatud menetlust, kui lahkumissettekirjutus põhjustab otsese või kaudse tagasi- või väljasaatmise riski ja tegemist on esimese korduva varjupaigataotlusega, mis esitati 48 tunni jooksul enne väljasaatmist selle edasilükkamiseks või ärahoidmiseks, või teise või hilisema korduva varjupaigataotlusega);
- ★ esimese astme kohtule esitatud kaebuse kohta otsuse tegemise ajal, kuna sellel ei ole lahkumissettekirjutuse suhtes peatavat mõju (AT, CZ, LT, NL, SK);

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/32/EL, 26. juuni 2013, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded, ELT L 180, 29.6.2013 (edaspidi „uuesti sõnastatud varjupaigamenetluste direktiiv“), lk 60–95.

¹⁰ S.o kiirendatud menetlus selgelt põhjendatuks peetud taotluse läbivaatamiseks, kui esineb tõsine oht riigi julgeolekule või avalikule korrale, või korduva taotluse läbivaatamiseks. Vt ERV sõnastiku veebiversioon.

¹¹ **Belgias, Eestis, Kreekas, Madalmaades ja Saksamaal** ei peata lahkumissettekirjutuse tühistamiseks esitatud kaebus automaatselt menetlust, kuid selle saab esitada koos peatamistootlusega. **Soomes** kehtib see kõrgemale halduskohtule esitatud kaebuste korral.

- ★ pärast varjupaigaküsimuses tehtud otsuse edasikaebamist esimese astme kohtus, st kui kohus on selles küsimuses otsuse vastu võtnud (AT, BE, CY, CZ, DE, EE,¹² ES, FI, LU, HU, NL, PL, SK), või
- ★ pärast varjupaigaküsimuses tehtud otsuse edasikaebamise kõikide võimaluste ärakasutamist (AT, BG, CZ, EL, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, PL, SE, SI, SK, UK).

Kas lahkumisetekirjutuse peale saab kaebust esitada?

Vastavalt tagasisaatmise direktiivi artiklile 13 tuleb kolmanda riigi kodanikule, kelle kohta on tehtud lahkumisetekirjutus, anda võimalus kasutada selle vastu tõhusat õiguskaitsevahendit kas kaebuse või kontrolli näol.¹³ Õiguskaitsevahendi eest vastutaval asutusel on õigus otsuse jõustamine peatada, välja arvatud juhul, kui riigi õiguse kohaselt kohaldatakse ajutist peatamist.

Seetõttu pakub enamik käesolevas uuringus osalevaid liikmesriike (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, SE, SI, SK)¹⁴ varjupaigataotlejatele, kelle taotlus on jäetud rahuldamata, lahkumisetekirjutuse vaidlustamise võimalust.

Soomes ja Madalmaades on lahkumisetekirjutus varjupaigaküsimuses tehtavast otsusest lahutamatu ja seetõttu on kaebuse esitamine lahkumisetekirjutuse peale varjupaigataotluse rahuldamata jätmise peale kaebuse esitamise osa.

Ühendkuningriigi suhtes ei ole tagasisaatmise direktiiv siduv; lahkumisetekirjutus tehakse tavaliselt siis, kui varjupaigaküsimustes on kaebuse esitamise võimalused ammendatud ja seetõttu ei saa lahkumisetekirjutuse peale kaebust esitada.

Mitu liikmesriiki (BG, DE, FR, HR, LV, LT, PL, SE, SI) teatasid, et lahkumisetekirjutuse peale esitatud kaebused mõjutasid praktikas harva tagasi- või väljasaatmist, kuigi Belgia, Horvaatia ja Iirimaa teatel võis seda mõnikord juhtuda.

Millised probleemid esinevad liikmesriikidel tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate tagasisaatmisel?

EMN Informides ja sSHIPärastes uuringutes tuvastatakse hulk üldisi probleeme, mis liikmes-

¹² Kui varjupaigataotleja, kelle taotlus on jäetud rahuldamata, esitab kaebuse teise astme kohtule, on selle peatav mõju kohtu ainupädevuses.

¹³ Kaebus esitatakse asjaomase ametiasutuse tehtud otsuse tulemuse vaidlustamiseks, kuid kontrolli eesmärk on analüüsida, kas see otsus oli seaduslik või mitte.

¹⁴ **Ühendkuningriik** ei paku seda võimalust, kuid tagasisaatmise direktiiv ei ole tema suhtes siduv ja ta ei riku seega ELi õigusnorme.

riikidel esinevad ebaseaduslike rändajate tagasisaatmisel, sealhulgas kolmandate riikide kodanike vastupanu tagasisaatmisele füüsilise vastupanu kujul (sh näljastreik), põgenemine ja mitme varjupaigataotluse esitamine tagasisaatmise ärahoidmiseks, tagasisaatmise sihtriikide ametiasutuste poolne koostöö puudumine, probleemid reisidokumentide ja isikut tõendavate dokumentide hankimisel, haldus- ja organisatsioonilised probleemid ning meditsiinilised takistused, mis muudavad reisimise raskeks või võimatuks.

Selle uuringu käigus tegid liikmesriigid kindlaks täiendavad takistused, sealhulgas haavatavate isikute tagasisaatmisel vajalikud erikaalutlused (AT, BE, FI, FR, SE, UK), kinnipidamise kasutamise seotud takistused tagasisaatmismenetluses, mis puudutavad eelkõige kinnipidamise kasutamise õiguslikke piiranguid (AT, BE, DE, FR, UK) ja ebapiisavat kinnipidamissuutlikkust (BE, LU, UK), suutmatus katta tagasisaatmise kulusid (EL), avalik vastupanu ja poliitiline surve (BE, DE, FR, NL) (vt allpool esitatud lisateave) ning kinnipidamise oht tagasisaatmise sihtriigis (AT).

Osa liikmesriike tuvastasid järgmised probleemid, mis on tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate tagasisaatmisele iseloomulikud või asjaomasemad:

- ★ liikmesriigi elanike ja usuorganisatsioonide esindajate vastuseis (DE);
- ★ tagasi- või väljasaatmise lubamatusega seotud probleemid, kui varjupaigataotlejatele ei anta 1951. aasta pagulaskonventsiooni artikli 1F alusel pagulasseisundit või täiendava kaitse seisundit (BE, FI, FR);
- ★ dokumentide väljastamisega seotud probleemid seoses isikut tõendavate dokumentide puudumisega (DE, FI);
- ★ suurem individuaalne vastupanu tagasisaatmisele (HU, MT);
- ★ liikmesriikide suutmatus saada enne menetluse lõpetamist ühendust päritoluriigi ametiasutustega, et kindlustada tagasisaatmine (LU, MT);
- ★ ebakindel julgeolekuolukord päritoluriikides (DE, NL);
- ★ meditsiiniliste juhtumite suurem levimus (NL);
- ★ õigusnormid, mis piiravad kiirendatud rahvusvahelise kaitse menetluse kasutamist ja varjupaigataotlejate kinnipidamist (PL), ja
- ★ nõuetekohase varjupaigamenetluse sellised aspektid nagu kaebuste ja kohtuliku kontrolli taotluste esitamise võimalus menetluse viimases etapis või varjupaigamenetluse pikalevenimine, mis põhjustavad tagasisaatmisel viivitusi (BE, FR, PL, SE, UK).

Milliseid meetmeid võetakse nende probleemide käsitlemiseks?

Tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate poolse koostöövalmiduse puudumise käsitlemiseks püüavad liikmesriigid peamiselt pärssida riigis viibimist, vähendades isikute õigusi (nagu eespool märgitud), kohaldades kolmandate riikide kodanike kinnipidamist ja korraldades – mõnes liikmesriigis (AT, BG, DE, EE, HU, IE, PL, SE, SK, UK) – tagasisaatmise täideviimiseks ootamatuid haaranguid. Selleks et veenda kolmandate riikide ametiasutusi tegema tagasisaatmismenetluses koostööd, kasutavad liikmesriigid stiimulite, nt abipakettide (BE, CY, ES, FR, NL) ja antistiimulite, nt poliitilise surve (BE, DE, FR, LT, NL, PL, SE) kombinatsiooni.

Dokumentide väljastamisega seotud probleeme on püütud lahendada sõrmejälgede võtmise katsete kordamisega (BG, CY, DE, ES, FI, FR, LU, NL, PL, SE, SI, UK) ja rahvuse tuvastamiseks keeleekspertide kasutamisega (AT, BE, BG, CY, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, LT, LU, NL, PL, SE, SI, SK). Kolm liikmesriiki (NL, SE, UK) juhtisid oma riiklikus aruandes tähelepanu kolmandate riikide ametnike kaasamise tõhususele isikute tuvastamiseks korraldatavates küsitlustes, et kiirendada eriti raskeid tagasisaatmisjuhtumeid.

Haldusprobleemide ületamiseks on paljudes liikmesriikides kasutatud koostöökokkuleppeid liikmesriikide asjaomaste ametiasutuste vahel (BE, BG, CY, DE, EE, ES, FI, FR, IE, LT, LU, NL, PL, SE, SI, SK, UK), tagasisaatmisteenus osutajate määramist või kasutamist liikmesriigis ja kolmandates riikides (AT, BE, EE, FI, FR, LU, UK) ning paindlikku eelarvet, et võimaldada rahaliste vahendite eraldamist tagasisaatmisoperatsioonidele (AT, BE, BG, EE, ES, FI, FR, HU, IE, LU, NL, PL, SE, SK, UK).

Selleks et tegeleda probleemidega, mida põhjustab selliste tagasilükatud varjupaigataotluse esitajate tagasisaatmine, kellel on meditsiinilised probleemid, on liikmesriigid korraldanud meditsiinilise abi pakkumise enne tagasisõitu, tagasisõidu ajal (AT, BE, ES, FI) ja pärast seda (BE, ES, FI).

Mis juhtub, kui kohene tagasisaatmine ei ole võimalik?

Kui enamik liikmesriike võib teatavatel juhtudel võimaldada ametlikku tunnustamist, kui kolmanda riigi kodanikku ei saa (koheselt) tagasi saata (AT, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FI, HR, HU, LV, LT, LU, MT, NL, SE, SI, SK, UK), siis teised ei võimalda ametlikku tunnustamist (BE, FR, IE, IT, PL) või võimaldavad seda ainult erandkorras (NL).

Kohese tagasisaatmise võimatust saab tunnustada:

- ★ viibimisloa või muu ajutise seisundi andmisega (AT, CZ, DE, FI, HU, LT, MT, NL, PL, SI, SK, UK);
- ★ väljasaatmise peatamise korralduse andmisega (BG, DE, EE, LT, LU);

- ★ lahkumissetekirjutuse tühistamisega (CY);
- ★ dokumendi väljastamisega politsei ameti poolt (EL, HR, SI);
- ★ lahkumise tähtaja pikendamisega (NL, SK).

Üldine riigis viibimise seadustamine on võimalik ainult kahes liikmesriigis (AT, HU) ning kümnes liikmesriigis (BE, DE, EE, ES, FR, MT, NL, SE, SI, UK) on see võimalik teatavatel tingimustel üksikjuhtumi põhisel.